

Akademsko društvo Pravnik opozarja na grobo kršitev prava v primeru odvzema mandata opozicijskemu poslancu

Akademsko društvo Pravnik je šokirano nad lahkotnostjo, s katero je parlamentarna večina brez pravne podlage in ob očitni kršitvi postopka "ugotovila prenehanje mandata poslanca". V razpravi, ki je potekala v Državnem zboru, je bilo slišati veliko retorike, žal pa malo pravno relevantnih argumentov.

ADP opozarja, da je bil sam postopek izpeljan pravno nevzdržno. Iz sklepa Državnega zbora (Ur. l. RS z dne 17. 10. 2014) izhaja, da se je Državni zbor seznanil s sklepom, da je

"poslanec Janez (Ivan) Janša s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno kazen zapora, daljšo od šest mesecev, zato mu v skladu s tretjo alinejo prvega odstavka in drugim odstavkom 9. člena Zakona o poslancih preneha mandat poslanca."

Prvi stavek tega sklepa je splošno znano dejstvo, vendar pomanjkljivo, saj manjka pravno relevanten datum razglasitve sodbe. Samo pravnomočna obsodba na nepogojno zaporno kazen, daljšo od šestih mesecev, izrečena v času trajanja mandata, je namreč razlog za prenehanje mandata (1. odst. 9. čl. Zakona o poslancih). Za ugotovitev iz drugega stavka zgornjega sklepa pa poslanci niso imeli pravne podlage. Državni zbor bi moral namreč s posebnim sklepom ugotoviti, da so nastali taksativno podani zakonski razlogi prenehanja mandata (2. odst. 9. čl. Zakona o poslancih). O tem bi moral Državni zbor izdati sklep z obrazložitvijo in pravnim poukom (112 čl. Poslovnika Državnega zbora). Tega sklepa, in s tem pravne podlage za prenehanje mandata, pa ni, je samo golo poročilo Mandatno-volilne komisije s takšno ugotovitvijo. Glede na dejstvo, da zakonski pogoji za ugotovitev prenehanja poslanskega mandata niso bili podani, sicer formalno tako zastavljen postopek, dejansko predstavlja pravno neosnovan in samovoljen odvzem poslanskega mandata.

Parlamentarna večina se očitno ne zaveda pomena dejstva, da poslanec prejme mandat na neposrednih volitvah in da je vsebina tega mandata pooblastilo za zastopanje volivcev. ADP opozarja, da gre tu za nič manj kot za ustavno materijo in ravno ustavna načela so ključni interpretativni argument za razlago Zakona o poslancih. Samoumevno bi moralo biti, da poslancu ni mogoče odvzeti mandata mimo predpisanega postopka in zakonsko naštetih razlogov. Številni pravni strokovnjaki (med njimi tudi nekdanji ustavni sodniki Jerovšek, Krivic, Čebulj in Šturm ter univerzitetni pedagogi Avbelj, Zagorc, Toplak in Teršek) so že opozorili na pravno nevzdržnost opisanega prenehanja odvzema mandata ter tudi na njegovo materialno neupravičenost. Niti Ustava niti zakon namreč ne predvidevata prenehanja mandata poslancu, ki je že po obsodbi kandidiral na volitvah in bil izvoljen v Državni zbor. Nasprotno, Ustava in zakon takemu obsojencu omogočata in zagotavljata pravico kandidiranja in izvolitve. Če pa naj bi izpeljani postopek prenehanja poslanskega mandata temeljil na že sedaj veljavnih predpisih, kot to sicer trdi parlamentarna večina, se samo zastavlja vprašanje, zakaj je torej za morebitne bodoče podobne primere potrebna sprememba relevantne zakonodaje, ki jo je vladajoča koalicija že napovedala.

Z odvzemom mandata mimo pravno določenega postopka je kršena tako pasivna volilna pravica opozicijskega poslanca kot tudi aktivna volilna pravica vseh tistih volilcev, ki so mu ob poznavanju njegove tedaj že pravnomočne obsodbe na volitvah namenili svoj glas. Še več, s tem je parlamentarna večina tudi proces Patria izpostavila nadaljnjim očitkom o instrumentalizaciji prava, saj je glavni akter tega procesa zdaj na pravno neprepričljiv način izločen iz izvrševanja zakonodajne funkcije.

ADP ugotavlja, da je parlamentarna večina v opisanem primeru obšla pravno argumentacijo in da z demonstracijo gole moči tvega nadaljnjo erozijo ugleda in zaupanja državljanov v Državni zbor. ADP vztraja, da bi moral biti v pravni in demokratični državi vsak odvzem mandata poslancu do skrajnosti premišljen in zakonsko utemeljen. Pri tem ni nepomembno dejstvo, da gre za mandat opozicijskega poslanca.

Brez spoštovanja in zaupanja v institucije svobodna in demokratična družba ni mogoča. Toda to zaupanje ne more in ne sme biti zapovedano, temveč si ga morajo demokratične institucije vsakič znova prislužiti. Zakonodajalec je prvi zavezan k spoštovanju lastnih zakonov in lastnega poslovnika. Ignoriranje prava je lahko kratkoročno politično oportuno, toda spoštovanja in nujno potrebnega ugleda si tako ni mogoče pridobiti.